

DEBRECENI

PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Az evangélium Krisztusa, mint emberi életeszmeny.

I.

Amiket itt leírok, nagyon ajánlom lelkész-társaim és a lelkésznevelő tudós tanárok nagybecsű figyelmébe. Egész emberi életem, de főként 54 éves lelkési működésem alatt, legfőbb vágyam és törekvésem volt azt a benső világosságot megállapítani, mely lehetőleg biztos életutat mutasson, vezessen megértésre és haladásra s eredményül a nagy élet ezer és millió hatásai között lehető összhangzó tevékenységre. Ami pedig most ezen írásra sarkalt, a Debrecenben megjelenő „Theologiai Szemle” 1929. évi 4—6. számában megjelent kis közlemény, a Kálvineum által kiadott *Bibliamagyarzatok* című füzetre, értékelve és ajánlva dr. Filep Gusztáv ifjú lelkésztársam és szeretett öcsém által. Ebben a kis közleményben ilyen megállapítás is olvasható: „E beszédekben pedig azt látjuk, mire képes az oly magyar lelkipásztor, aki a bibliai szent nyelvek figyelmenkívül hagyásával, valóban magyarázza a Bibliát, hogy hallgatói jobban megértsék azt. Ezért a tudományos egzegezisben járatos ember itt fogyatékoságokat fog felfedezni. Így p. o. mindjárt az első beszéd utolsó versét igazán csak a görög Bibliából lehet megérteni. A magyarra lefordítani pontosan nem lehet: „*Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletesek*”. Itt létekről és nem levésről van szó. Ezt láthatjuk a német fordításból is: („darum sollt ihr vollkommen sein werden”). De e fogyatkozás ellenére is, mint az Isten ígéje átélte igazságait, mint életdarabokat ajánljuk tanulmányozásra a gyakorlati igehirdetőknek, hogy életből ismerjék az életet...

Ime a kis közlemény, melyből a következőre kérem a szíves figyelmet.

Első a bibliai szöveg olvasása. Mikor a legelső káplánsegédemhez jutottam, jóformán az első bizalmas kérdésem volt hozzá, hogy *tud-e Bibliát olvasni?* Különös tekintet válaszolt e kérdésre, a szót megelőzőleg. Egyik, széniorság-

ból német egyetemeken is járt, nagyon derék és bizalmas öcsém, némi nehezteléssel is mondta: csak nem komolyan kérde ezt K. bácsi? De nagyon is komolyan — válaszoltam én — s hogy te is komolyan vedd, ime itt a Biblia, ne restelj olvasni belőle. Hol olvassam? — kérde ő —. Ahol tetszik — válaszolom én —. Azzal kinyitja s elkezdvén az olvasást, még megkérde: hát jó lesz itt? Rád bízom teljesen — s azzal elkezdte az olvasást. Olvas-olvas. Szinte kedélyes, szinte önelégült önérettel, hogy hát csak tudja! Egyszer aztán megáll s szinte megütközve kérde: nem lesz még elég? Én felelem: azt kérdeztem, tudsz-e Bibliát olvasni? S ha erre a kérdésemre mostani olvasásod a felelet, akkor megállapítom, hogy nem tudsz Bibliát olvasni. S erre megindult köztünk a komoly, azonban barátságos beszélgetés a Biblia olvasásáról, melynek vége az én ifjú olvasómesternek azon őszinte beismerése volt, hogy nem tud Bibliát olvasni, mert ő egzegezist ugyan tanult a Biblia értelmezése végett, de bibliaolvasást nem.

Ne vegye szívére senki ezt a megállapítást — vagy nagyon is vegye szívére, aki Bibliával foglalkozik — akár tanul, akár tanít. Olvasni, csak közönséges tárgyról is, nem kis dolog. Betűt, szavakat, mondatokat sem, hát még értelmet, az olvasás tárgyának tiszta megértését, aztán megszerető érdeklődést. Módomban volt elég sok felolvasást hallgatni kis tanuló-nagydiák koromtól, legújabb rádió-előadásokig, de őszintén csak azt mondhatom, hogy még értelmes olvasás is ritka dolog. Bizony nem ártana, ha tanító-nevelő pályán nagyobb figyelmet fordítának a lecke-jegyek mellett az előadóképességre és készségre. Mert nem mindig a tanítvány az oka a szekundának, ha szinte irtózik a növendék a tananyagtól... Hát még a Biblia!... Bibliát olvasni nem szó... szó... szó! Már a hanganyag, a hangszerv is erős befolyással van rá. Azután jön a bele és vele átélés, az a lélek, melyből élet áramlik, a mesternek még a ruhájából is (Lukács 8₄₃) életerő, annál inkább beszédeiből (János 6₆₃, 7₄₆). Ezt az átható életerőt kell átvenni a

bibliaolvasónak a saját lelkébe először, aztán átszarmaztatni a hallgató lelkébe, mint a virág a maga illatát, melyet egy nyári langyeső, vagy hajnali harmattól, a nap éltető melegétől nyert. Enélkül a bibliaolvasás, legjobb esetben, egy ritmikus hanghullám a fül számára. Nem könnyű dolog ám ez a bibliaolvasás, belátták az én káplán-öcsém is, de azzal védekeztek — bizony, jómagammal együtt —, hogy erre nem jut idő a theologia tudománygarmada mellett. Ennek az olvasásnak a kezdete pedig az, hogy a Biblia az *Élet könyve* lévén, benne az örök emberi élet lüktet, hullámzik és folyik, úgyszólván minden hullám más-más alakot, szint öltve, mutatva s így értelmet is, melyek, mint örök emberi élethalakulatok lesznek folyóvá a nagy életáramban. Ezt meglátni, átérteni, átérezni, életmozgásonként egy-egy jelenséget s úgy vetíteni a hallgatóság lelke elé, hogy mintegy lelki fényképi fölvetelben *lássák* ők is s látva, megszeressék, vagy megiszonyodjanak tőle: ez a Biblia olvasása! Ezt elsajátítani, első szükség a mi református lelkési hivatásunk terén. — Főként ezután már, midőn — hála Istennek! — meg fog szünni az a modoros prédikálás, mely a bibliai tételt csak annyiba vette, hogy az is szükséges; mintha sohasem hallottuk volna a távozó Mester végrendeletét: „*tanítsatok minden népeket!*” Mikor én először hallottam rádióan a Ravasz László püspök úr lélekreható bibliai tanítását az istentisztelet új rendjéről, ezen az új renden, még rádiódróton át is szinte mennyei áram örvénylett a szívemen át. Más vasárnapon utána csináltam s éreztem és láttam az arcokon is mintegy új léleknek hatását s mintha másként sose lett volna, úgy beleéltük magunkat. Az a bibliaolvasás — Ravasz László előadása szerint — mintegy ajtónyitás Isten országának dicsőségébe! Az utána következő ének — persze ének, az égieket üdvözlő lelkek hallelujája! Az imádságban a lelkek boldog találkozása! S akkor, mintha Krisztus maga emelné fel tanító szavát az Ige életében, utat mutatva felfele... a mennyei Szeretet, Kegyelem Tökéletességébe, amint bemutatta Krisztus ezt a Tökéletességet abban a ma is csodálatos utasításban, mely a Máté 5⁴³⁻⁴⁸ helyen, mint teljesen egybefüggő, szétválaszthatlan egész, felmutatva van!

S ezzel eljutottam ahhoz a ponthoz, mely szerintem lelkésznevelésünkénél kiváló figyelmet érdemel: a bibliaismeret és tanítási mód gyakorlati életre irányuló fontosságához. És szinte örömteljes meglepődéssel vallom be, hogy én bizony legkevésbé lelkesültem „a bibliai szent nyelvek” tanulmányozása iránt, amely, bizonyos mellékkörülmények folytán oda merészkedett nálam, hogy már első évben, szinte sztrájkba vittem tanulótársaimat a zsidónyelv és egzegezis ellen. Ebből itt legyen elég ennyi. Nem is hallgattuk hárman három éven át, csak a kápláni vizsga alkalmára. Fontosabb az, hogy a száraz és unalmas egzegezések, unalmas szomagyarázatok miatt, a Biblia iránt sem támadt

bennem, bennünk valami melegebb érdeklődés. Prédikátoroknak készültünk s legjobb esetben prédikációkészítés tünt fel előttünk legfontosabb kérdésül. Ez már a negyedik éven volt, amikor éppen én lettem a theologiai egyesület elnöke, abból az okból is, mert az akadémiai ifjúsági önképzőtársulatnak is elnöke voltam több éven át. És szinte erkölcsi kényszer alatt is próbálkoztam az akadémiai szék által kitűzött pályakérdések között prédikációval is kísérletezni. Szerencsésen pedig, első díjjal, többek mellett. Úgy készült pedig a prédikáció, hogy bele se kellett nézni a Bibliába, a tekstsztus adva lévén, abból kellett kiokoskodni a minél szebb frázisokat. Kitűnő tanárunk volt, Mitrovics Gyula, a mostani egyetemi tanár édesapja, ki a témafeletti *meditációt* az anyai vajudáshoz hasonlította, szép és egészséges lelki gyermek születése végett! Lehetett úgy is írni, hogy elgondolva valami alkalmi tárgyat, a kész prédikációhoz keresni megfelelő tekstsztust. Például ezt is: „Legyetek azért tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok tökéletesek”. Azért is hoztam ezt fel, mert olvastam több előkelő prédikációtíró könyvében. Szép dikciókat! Akkor tetszetek is talán, — de ma...? Úgy veszem, mint Pál apostol farizeusi tudományát! (Filippi 3, 8) És sok más helyen is...

Andrássy Kálmán.

(Folytatjuk.)

Elkészett szerény megjegyzések a liturgiára.

Tudjuk ugyan, hogy egyházunk istentiszteleti rendtartása már befejezett ügy s ahhoz a tárgyalás és megállapítás előtt kellett volna hozzászólásunk, mert amit az egyházi legfelsőbb hatóság: a Zsinat megalkotott, azt csak a Zsinat módosíthatja vagy törölheti el s most már késő az ébredés a felmerülhető nehézségek előterjesztésére, mert 1931. évi január 1-től kezdve alkalmazkodnunk kell ahhoz. Nem is a megváltoztatás végett, hanem csak azért teszek egy pár igénytelen s talán egészen értéktelen megjegyzést a megállapított liturgiának egyik-másik pontjára, hogy elmondjam szerény észrevételemet arra nézve, hogy a különben nagy bölcsességgel megalkotott rendtartásnál még mi lett volna — szerintem — jó, ha kiterjedt volna rá a figyelem. Ily megjegyzés megtételére e b. lap 49-ik számában éppen egyik t. Szerkesztő úr: a nagytudományú s nagy tiszteletreméltó dr. Révész Imre úr hívja fel az érdeklődést.

Én nagyon is érdeklődöm, mert az egyöntetű istentiszteleti rendtartást régesrég kívánatosnak mondtam, annyira, hogy 1894-ben erről már felolvasást is tartottam a békésháti egyházmegye lelkési egyesületének gyűlésén, előadván, hogy mily helytelen az a szétágazás, mely református egyházunkban tapasztalható, hogy ahány templom, majdnem annyiféle isten-

tiszteleti rendtartás van szokásban a lelkészek tetszése szerint, holott úgy kellene lenni, hogy bárhová való református ember, bármelyik falu vagy város református templomába bemegy, ne érezze magát ott idegennek, hanem tudhassa, hogy énekben, imában, predikációban mikor, mi és miképen következik, úgy, mint otthon, az ismert sorrendben. S most, hogy ez az óhajításom majdnem négy évtized múlva valóvá fog válni, természetesen ezen nagyon örülök. Csak egy-két szerény és lényegtelen megjegyzést kívánok tenni.

Első fejezet 3-ik §-a így szól: mindenik istentiszteletet felszentelt vagy fakultált lelkipásztor... végzi“, „idevonatkozóan az egyház-törvénykönyv I. tc. 144. §-ának rendelkezései irányadók“, hol ki van mondva, hogy „istentiszteletken egyházi beszédet csak a rendes, helyettes és segédlelkészek tarthatnak s még a tanítók is csak rendkívüli esetekben bocsáthatók fel a szószékbe“, tehát istentiszteletet nem végezhet, egyházi beszédet nem tarthat, szószékbe nem bocsátható fel világi ember, akármilyen tudós, akármilyen előkelő lenne is.

Nagyon jó lett volna elrendelni, hogy a templomban nem szabad olyan műsoros, habár vallásos estélynek nevezett hangversenyszerű előadást tartani, ami mostanában divatba jött, de amely a puritán istentiszteletekre rendelt templom szentségéhez egyáltalában nem illő; bármily művészi legyen is a hegedű, cselló, trió, melodráma, párbeszédes színjáték, tárogató, stb. kevésbé hivatott, vagy hivatással éppen nem bíró férfiak és nők soló és duett éneke, vagy szavalata. Legkivált belépti-díj mellett — templomról lévén szó — meg nem engedhető az.

Különben is eltévesztett az a szándék, mintha a templomi műsoros ünnepélyekkel beszoktatnák a híveket a templomba. Egészen ellenkezőleg, nemhogy oda szoktatnák, hanem inkább elszoktatják ezekkel a templomból a közönséget, mivel majd csak ilyen műsoros ünnepélyekre vár és a közönséges, egyszerű, rendes istentiszteletekre nem fog járni s üreseké válnak a templomok.

Vallásos ünnepélyeket, művészies műsorral, a háború óta évenként októbertől májusig én minden hónap első vasárnapján folytonosan rendeztem, vagy rendeztettem és most is gyakorlom ezt, de nem a templomban, hanem a városi székház közgyűlési termében s néha a Fekete Sas szálloda nagytermében, állandóan rendkívüli nagy látogatottság mellett, jótékony célokra, olykor belépti-díjjal, olykor műsor megváltás kötelezettségével. De a magam templomát még eddig megőriztem ősi puritánságában és ez közönséges vasárnapokonként is állandóan tele van, nagy ünnepeken pedig az idetóduló közönség egyharmadának vissza kell mennie, nem fér be.

Sajnálatosnak tartom, hogy a 8-ik §-ban az október 31-ike: a Reformáció emlékűnepe egy rangba van degradálva az újév első napjá-

val, mely utóbbi éppen nem tartható egyházi ünnepnek, az előbbi pedig éppen nagy egyházi ünnepnek kell tartanunk és ne fokozzuk le magunk, sőt inkább arra törekedjünk, hogy az egész országban elismertessék és általánosan megünnepeltessék és vörösbetűs napnak jegyeztessék a naptárakban. Ha Gyertyaszentelő, Gyümölcsoltó, Úrnap, Kisasszony, Mindszent stb. napok, piros betűs országos ünnepek a hivatalokban minden felekezeti tisztviselőknek, akkor a Reformáció emlékűnapjának megünnepelését is méltó joggal kívánhatjuk és erre törekednünk kell, magasra értékelve s nagy ünnepként becsülve azt, elsősorban magunk.

A 11-ik § ezt mondja: „A Miatyánk egységes szövege alapjául szolgál... Máté evangéliuma 6-ik részének 9. és következő verse“. Némelyek ebben ezt a szót: ne vigy minket kísértetbe, így mondják: kísértésbe; mintha a boldogult áldott emlékű tudós Károli Gáspár, az egész bibliában éppen csak ezt az egyetlen szót nem tudta volna jól lefordítani és mintha azok a kiváló nyelvtudós theológusok is, akik a bibliafordítást revideálták, ezt a szót nem helyesen fordították volna le. Akik a kísértet helyett kísértést mondanak, miért nem mondják a te *akaratom* helyett, hogy legyen meg a te *akarásod*? Baj az, ha éppen azt az imát, melyet már az édes anyák is tanítanak kis gyermekeiknek, s amelyet az iskolákban a tanítók is a bibliában foglalt szó szerint tanítanak a növendékeknek, ha azt a lelkésztől a templomban másként hallják a hívek. Ennek nem volna szabad így történni; e most országos Zsinatunk által megállapított egyöntetű istentiszteleti rendtartás szerint nem is engedhető meg.

A 15. és 19. §-ra együtt teszem meg észrevételemet azzal, hogy a keresztelelésnél a szülők csak igen ritka esetben szoktak jelen lenni, a keresztszülékek pedig hiábavaló a kérdéseket feltenni, mert úgyse tartják meg; mivel a keresztszülék a kisdédnek keresztvízre tartásán és némi ajándékadáson kívül továbbra semmi más kötelezettséget nem éreznek s még a gyermek szülőinek esetleg elhalásakor gyámul se ők szoktak kineveztetni, hanem a rokonok közül valakik; a keresztszülék mindennek eleget tettek a keresztvízre tartással; semmi többre nem gondolnak, maguk a szülők se tartanak számot többre.

Továbbá, a keresztelelésnél a hitvallás elmondásának tulajdonképpen csak a felnőttek keresztelelésénél van igazi helye és értelme, a kisdédnekél nincsen; mert az illetőknek, t. i. a megkeresztelendőnek kell hitvallást tennie, amit a kisdéd nem tehet; a felnőtt igen; és itt nagyon helyén van az egytetemes anyaszentegyháznak, — amelyek kebelébe belép, — hitvallását elmondania.

És itt, talán nem fognak szentségtörőnek kikiáltani és megkövezni, ha minden indokolás nélkül bátorkodom javasolni, hogy jó lenne az apostoli hitformából két mondatot kihagyni;

egyik ez : szenvede Poncius Pilátusnak alatta ;
másik ez : szálla alá poklokra.

A kisdedeknek keresztelését a vasárnapi istentisztelet keretéből ki kellene zárni, mert az rendezavarásra ad alkalmat, nem csak az által, mert a kisdedek, néha 6, 8, 10-en együtt éktelen sírást, rivást, különböző hangokon való visitást visznek véghez, hanem azáltal is, hogy ezt a gyülekezetnek nem legkomolyabb tagjai megkacagják és a távolabbi padokban felugráltnak kíváncsian, előre törtetnek, hogy lássák a kicsinyeket, akiket, a hosszas várakozásban megéheztet, meg is étetnek gyakran, ott nyilvánosan az arra éppen képes fiatal keresztanyák, kiknek maguknak is van otthon kicsijük. Tehát a vasárnapi hosszas istentisztelet keretében való keresztelést nem tartom helyesnek, mert az többnyire elveszti a jelzett okokból minden ünnepélyességét. Csak köznapi istentiszteleteken tanácsos a templomban keresztelni, mikor rövidebb ideig tart a várakozás.

Az úrvacsora osztásnál nem kívánatos a hosszadalmasság, mert sokan, sőt a legtöbben amiatt maradnak el és idegenkednek az úrvacsorával éléstől, mert az istentisztelet végzetével még egy hosszú szertartás után juthatnak csak oda az Úrasztalához ; tehát minél rövidebb kellene azt tenni.

A 22-ik § 4-ik pontjában a nyilvános vallástétel és fogadalom után az apostoli hitvallásnak elmondása halmozat.

A 7-ik §-ban említett úrvacsorai külön hely osztálygyűléltre vezethet.

26-ik §. A konfirmációnál különösen helyén van az apostoli hitforma elmondása, ami máshol, nem látszik mindenütt szükségesnek.

28. §. A házasságkötés megáldása hibás kifejezés helyett *esketés* értendő és mindenütt ezt kellene említeni ; mert esketés nélkül nincs megáldás ; maga a „*Rendje ez*” is azt mutatja. És valamint hibásan mondják az állami anyakönyvi hivatalban végbemenő házasságkötést *polgári esketésnek*, éppen úgy hibásan nevezik a házassági esketést házasság megáldásának, mert az áldás csak az esketést követheti.

Az esketésekre nincs kitűzve az idő, nincs kimondva tiltott nap ; pedig bűnbánati héten, legkülönösebben a három nagy ünnep hetében meg kellene tiltani az esketést ; nem az esketést tekintve, mert az istentisztelet, hanem az ezzel járó lakodalmozásra, zajos felvonulásokra tekintettel.

33. §. „Minden temetés a temetőkerthben ér véget”, tehát minden halottat ki kell kísérni a lelkésznek a temetőbe. Ez nem csak a már e b. lapban említett okoknál fogva meggondolandó, nem is mindenkor lehetséges, mikor t. i. egy délelőtt vagy délután 2—2 temetés is van, nincs idő mindkettőnek kikíséréséhez a három kilométernyi messzeségben levő temetőbe s így személyválogatás vádja merülhet fel ; de a kikísérés azért se látszik okvetlen szükségesnek nálunk reformátusoknál, mert nekünk a sírt

nem kell beszentelnünk, mint más felekezetnél, ami végett ott a papnak csakugyan ki kell kísérni minden halottat a temetőbe, hogy a sírt beszentelje. Nálunk e végett nem kell, tehát nem okvetlen szükséges. A távozótól való elbúcsúzás a gyászszertartással megtörténik. A megkeresztelt gyermekeket és a megesketett házaspárt sem kíséri haza a lelkész, a keresztelési, illetve esketési szertartás elvégzése után.

29. §. A temetési szolgálat sorrendjében a gyászos felekhez intézendő vigasztalás nincs említve a predikáció végén, pedig az mellőzhetlen.

A temetőben nagyon bajos lehet olykor a bibliaolvasás, például záporosóben, hóviharban. És az apostoli hitvallás elmondása ott nem illeszkedik bele a szertartásba ; mert ki teszi ott a hitvallást ?

Nincs említés a zenés temetésről és a kívánatra évfordulónként ismétlődve tartandó requiemszerű gyászszertartásról : megengedhető-e vagy nem ?

Engedtessek meg itt egy ide nem tartozó, csak a halottak eltakarítására vonatkozó gondolatot felvetnem.

Ugyanis rettenetesen szörnyű kegyetlenségnek tetszik én előttem az a világ teremtése óta és világszerte szokásban levő eljárás, hogy az emberek az ő legkedvesebb, legdrágább, legforróbban szeretett és imádásig tisztelt hozzájuk tartozókat ellássák a földbe, ahol a férgek martalékaivá lesznek és olyanná, hogy ha történetesen valami kényszerítő okból, bizonyos idő múlva fel kell nyitniok a koporsót, elborzadnak a látványtól, hogy mivé lett még a legszebb alak is és visszatáncorodnak még azok is, akik szívük legmélyebb fájdalommal gyászolják és siratják a boldogultat és azután ez az elborzasztó kép marad meg emlékökben. Hát nem sokkal szebb és jobb lenne az elhamvasztás ? Ennek ellenzői egyéb csekély fontosságú és könnyen legyőzhető okok mellett, különösen a drága árat említik ; holott mai időben már a temetők földterülete és a temetkezési nagy pompa szintén nagyon sokba kerül s az elhamvasztásnál ez mindkettő megszűnnék. És a kegyelet nem botránkozna meg, a szerető szív nem iszonyodna vissza a későbbi rémessé vált alak látásától ; hanem szeretettel simogatná féltve őrzött hamuurnáját kedves halottjának, aki abban mindig vele van.

Mindezek utólagos, elkésett, tehát értéktelen megjegyzések ; mert a Zsinat határozott s határozatát csak a Zsinat változtathatja meg, avagy módosíthatja ; csupán m. t. Szerkesztő úr cikke adott alkalmat ezeknek elmondására.

Papp Imre.

Nem az a csoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszítő, lendítő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakcióban van.

KÖZÉLET

Az én eseteim.

(Képek a parókiáról.)

Mindenki tudna hasonlót vagy különbet előadni ékesebben, érdekesebben, de az a baj, hogy sokan attól félnek, kinyílik a lelkük ablaka és meglátják az emberek, hogy mi van odabent vagy mi nincs. Nem jó pedig sem többnek, sem kevesebbnek látszanunk, mint amilyenek vagyunk. Reklám-ember, kirakat-ember, könyök-ember mindenüvé való, csak a mi berkeinkbe nem. Még a néma ember is jobb. Egyszer megszólalhat.

*

Mult év nyarán másfalusi öreg anyóka jött hozzám testvérének a keresztleveléért. Mikor megmondta kiről van szó, eszembe jutott, hogy nemrég küldtem el az illető keresztlevelét megszállt területre a lelkészi hivatalnak. Magam vásároltam rá okmánybélyeget és postai bélyeget. Pecsétdíjammal együtt pár pengőre felrugott volna az összeg s ha az öreg néni előtt elhallgattam volna, tőle is kereshettem volna pár pengőt és remélhettem volna, hogy megszállt területről is megkapom valamikor a pénzem a lelkészi hivatal útján.

De én megmondtam neki, hogy a keresztlevelre már ne költsön, mert elküldtem azt a kívánt helyre.

A néni megörült a hirnek és elmondta, hogy az ő testvére úgyis nagyon szegény odaát s nem tud ott megélni, ide szeretne jönni. A keresztlevele útlevélhez kellene. A határig s onnan gyalog majd eljön valahogy ide. A szülőföldön élő atyafiak majd csak pártul fogják s eltemetik.

Nem számítottam már a pénzre s a napokban mégis megjött. Beletettem a külmissziói perselybe.

*

Ó-év utolsó napjaiban, „Isten dicsőségére” Amerikából kaptunk néhány dollárt egyházunk pénztárába. A kegyes lélek nekem is szánt valamennyit s küldött is külön, hogy egy imádságot mondjak érte. Most nem analízálom az ő hitét és az imádságról való felfogását, csak elég az, hogy ez is olyan pénz volt, mint a fenti. Úgy éreztem, nem illet engem. Nemrég, árván maradt gyermekeknek küldtem el Budapestre.

*

Azt mondod, hogy ez a Fiers Elek hatása? Legyen, ismertem egy lekipásztort, akinek gyülekezetében sehogy sem akart megindulni a perselybe való adakozás. Ő kezdte el és ma több gyűl a perselybe, mint sok egyháznak az egész évi egyházi adója. Lehet, hogy ha te megpróbálsz, nálad nem így fog történni. Ott valami mást kell tenni?...

Azt már én is tapasztaltam úgy a magam,

mint gyülekezeteim életében, hogy amit az Isten dolgaitól el akartunk vonni, az ördögére kellett elköltenünk s ha elfogadtunk olyan pénzt, ami nem illetett bennünket, négy annyit kellett adni helyette. (Zakeus.)

Most gondolj a te eseteidre!

Szamoskér.

Kósa Béla.

Soli Deo Gloria! vagy Nyugat?

Furesa kérdés, de azért felteszem, és pedig éppen magának teszem fel, tisztelt szerkesztő úr, mert maga is egyik oka volt annak, hogy elmenjek arra az ifjúsági előadásra, amelyik végelegesen zavarba hozott atekintetben, hogy mi is hát tulajdonképpen az a Soli Deo Gloria.

Ennek a szépnevű szövetségnek a Debrecenben tartott konferenciája úgynevezett műsoros estéllyel záródott be. Az estély fénypontja a Móricz Zsigmond előadása. Helyes; nagy magyar író, vallásfelekezete szerint református, rólunk, kálvinista papi családokról meg kálvinista tanítókról-tanítónékról sok érdekeset írt, és hát én nem vagyok haragtartó, aki nagy ember, csak nagy ember, ha nincs is mindig igaza, hát mért ne hallgatnám meg. Nem is volt okom megbánni, nagyon érdekes volt most is, nagyszerűen írta le a mindenhez értő okos, magyar parasztot. Gyönyörködtem a művészetében és azt gondoltam magamban, milyen jó volna, ha ez a hatalmas íróművész mindig ilyeneket alkotna, amiket, ha lefordítanak idegen nyelvre, államköltségen is terjeszteni kellene, hogy rokonszenvet és megbecsülést keltsenek a mi értékes fajtánk iránt. Nagyon kedves volt a műsoron kívüli száma is, amelyben meleg közvetlenséggel beszélt debreceni diákéletéről és Debrecen iránti szeretetéről.

Minden nagyon jó volt és minden nagyon szép volt, énnekem még az sem tűnt fel, amit a szomszédasszonyom megjegyzett, hogy azt mondja, ő nem is tudta, hogy a kollégiumi kántus matrózokból áll, mert az előadott két darab közül az elsőben azt hallottuk, hogy toronyosulnak a vad hullámok, a másodikban meg tengerészekről volt szó. Mondom, nekem ez nem tűnt fel, sőt igen érzékenyedett a szívem a Viharban rég jól ismert szép dallamán, mert azok a szép idők jutottak eszembe, amikor még az én öregem is ott énekelt és én meg, mint kis lány hallgattam...

Bizony az ilyen vén asszonynak már nem jó ábrándozni, mert annál zokabbul esik a rideg valóság. Noiszen hamarosan kicsapták belőlem a fellengős gondolatokat. Mikor már mindennek vége volt és a sok széptől mosolygós lélekkel hazafelé kászolódnánk, csak felpenderedik a pódiumra egy csinos kis theologus, én legalább theologusnak néztem, de bocsánatot kérek, mert azután megtudtam, hogy tudós és érdemes vallásoktató lelkész és a Soli Deo Gloria egyesületnek éltető lelke. Mindegy, annál inkább meglep, amit mondott.

Mert azt mondja: Móricz Zsigmond átvette am a Nyugat szerkesztését és hát — fizessünk elő a Nyugatra.

Hát már kedves szerkesztő úr, én nem vagyok irodalmi nő, én csak szegény falusi papné vagyok, és nem akarok a Nyugat felől senkivel sem vitába keveredni. Ám: ha a kedves Töltéssy doktor úr a Protestáns Szemle előfizetésére buzdított volna bennünket, vagy valamelyik református szellemű keresztyén ifjúsági lapot ajánlotta volna a figyelmünkbe, vagy akár valamelyik protestáns egyházi lap érdekében szólott volna, azt mondanám: nicsak, tanulnak a fiúk egy kis amerikai ügyességet.

De hogyan jövök ahhoz én, aki a Soli Deo Gloria kedvéért, a tiszta református szellemnek az ifjúság körében ápolásáért lelkesedve mentem az előadásra, hogy nekem a Nyugatot ajánlgassák előfizetésre? Merjek máskor is elmenni a Soli Deo Gloria estélyére? Nem kell attól tartanom, hogy egy másik alkalommal a Magyar Kultúrát, vagy az Egyenlőséget, vagy a Népszavát ajánlják a figyelmembe előfizetés végett? Vagy a Színházi Életet, vagy a Lantos Magazinját, vagy nem tudom én melyiket?

Mert mi a vén, maradi fejünkkel úgy gondoljuk, hogy a Nyugat lehet igen egyszerű és magas irodalmi színvonalon álló folyóirat, lehet a Móricz Zsigmond szerkesztésében még inkább ilyené váló, de a református szellemhez, aminek ápolására gyűltünk volna össze a Soli Deo Gloria estélyén, semmivel sincs több köze, mint az említett többi nyomtatványoknak.

Használt ez a reklám a Soli Deo Gloriának? Hiszi szerkesztő úr?¹

¹ Ezt úgy vélem, Töltéssy barátunk sem hiszi. Szerk.

Tisztelője: **egy öreg papné.**

KÜLFÖLD

A svájci református egyházak zsinatait mostanában egymásután foglalkoztatta a hadiszolgálat és a keresztyénség viszonyának kérdése. A semleges Svájc igazán a világ legbékésebb országa, amelynek hadserege kizárólag a határok őrizetének és a belső rend biztosításának szolgálatában áll; de Svájc keresztyén pacifistái közül többen még az ilyen hadseregben való kötelező szolgálatot is elhordozhatatlannak tekintik az ő keresztyéni lelkiismeretük számára. A zürichi zsinatnak ez a radikális pacifista pártja nemrég azt indítványozta, hogy a zsinat foglaljon állást azoknak védelmére, akik lelkiismereti okokból vonakodnak az általános hadkötelezettség teljesítésétől s fejezze ki azt az óhaját, hogy a katonai törvényszékek az ilyenekkel szemben a legenyhébb büntetéseket alkalmazzák s különösen ne fosszák meg őket polgári jogaiktól. A zsinat azonban 93 szóval 41 ellen elvetette az indítványt és fenntartás nélkül kimondotta a nemzeti önvédelem és a

katonai szolgálat szükségességét. Ugyanily értelmű határozatot hozott a berni zsinat is, amíg az aargauai zsinat most küldött ki egy bizottságot a kérdés tanulmányozására.

Mária testi mennybemenetelének dogmaként leendő kihirdetését kéri a pápától egy papokból és világiakból álló nagy olasz mozgalom, élén 60 püspökkel. Azt mondják, hogy a folyó 1930. évben összeülő oekumenikus zsinat a legjobb alkalom lesz erre.

Jézus pörének revíziója? Egy Schwayder Salamon nevű amerikai zsidó jogász teljes komolysággal felszólítja hit- és fajtestvéreit, hívjanak össze Jeruzsálembe a világ legelfogulatlanabb zsidó rabbijaiból s egyéb zsidó vezetőférfiakból egy óriási „szanhedrint“ s ez előtt folytassák le még egyszer teljes szabályszerűséggel a názareti Jézus pörét. Az esetben, ha Jézus ártatlansága kiderülne, tartson az egész nép nagy bűnbánatot. Schwayder szerint ez lenne egyetlen gyökeres elintézés a zsidókérdésnek. — Hát persze hogy ez lenne, csak-hogy nem éppen ilyen jogi formák között!

KÜLÖNFÉLÉK

A régi jó időkből. Mikor nagy emlékezetű Erdélyi János több más jelesekkel a Sárospataki Füzeteket szerkesztette, gróf Mikó Imre erdélyi egyházkerületi főgondnok 100, azaz Egyszáz pengő forinttal fizetett elő. Vala pedig a folyóirat egy évi előfizetési ára 6, azaz Hat pengő forint. A mai egyházi lapkiadók megelégednének azzal, ha az egyház előkelői egyszeres előfizetési ár mellett volnának a lap olvasói.

TARTALOM: Andrassy Kálmán: Az evangélium Krisztusa, mint emberi életeszemély. — Papp Imre: Elkésett szerény megjegyzések a liturgiára. — Közélet: Kósa Béla: Az én eseteim. — Egy öreg papné: Soli Deo Gloria! vagy Nyugat? — Külföld. Különfélek. — Hivatalos értesítés. — Pályázatok.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
320—1930.

A nagykanizsai református missziói egyházközség Zala vármegye déli szélén, a jugoszláv határon, a róm. kath. áradatban mint kicsinyke sziget küzd évtizedek óta fennmaradásáért és hűséggel teljesíti magasztos nemzeti és vallás-erkölcsi feladatát; de fájdalommal nélkülözi örálói hivatásának leghatalmasabb eszközét, a református szentegyházat, mert 59,000 aranykorona templomépítési tőkéje veszett el hadikölcsönben. Újabban a m. kir. belügyminiszterium 259,277—1929. VIII. sz. rendelete alapján 1930 november 25-éig nyert engedélyt országos gyűjtésre a templomépítési költségek részbeni beszerzése céljából. A szépen növekvő, de folyton váltakozó népességű, igen-igen szegény

egyházközségnek templomépítési ügyét melegen ajánlom gyülekezeteink áldozatkész támogatásába.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

ad 112—1930. gh.

HIVATALOS ÉRTESETÉS.

A tiszántúli egyházkerület érdekelt egyházközségeinek lelkészi hivatalait értesítem, hogy az egyetemes adóalap végrehajtó bizottsága által a folyó 1930. év I. felére megállapított és utalványozott adósegély megérkezett s hogy az utalványozott összegekre vonatkozó nyugtáknak és elszámolási jegyzékeknek gazdasági hivatalunk részéről egyházmegyénként való szétküldése megtörtént.

Tájékoztás nyeresé céljából közölni kívánom, hogy az egyetemes Konvent elnöki tanácsának jegyzőkönyvi kivonatából szerzett értesülésünk szerint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr az 1929. II. félévi 450,380 pengő nagy államsegéllyel szemben a folyó 1930. év első felére 418,280 pengő államsegélyt engedélyezett és utalt ki. A két összeg közötti különbözet 32,100 pengőt tesz ki. Ez összeg teljes egészében az adóalap dotációjából vonatott le, minekfolytán az adóalap az 1929. II. félévi 321,388 pengővel szemben az 1930. évi első felére csupán 289,288 P dotációban részesült. Az adóalap dotációjának ily mérvben történt leszállítása azután azt eredményezte, hogy míg az előző félévi adósegélyek valóságos valorizációs százaléka — a korona és pengőérték értékkülönbözötét is figyelembevéve — 44,31% volt, addig most a közel 10%-ot tevő redukció folytán a kiutalt adósegélyek százaléka csak 40,94 százalékot tesz.

A fentieknek közlése után ez alkalommal is kérem a Nagytiszteletű lelkész Urakat, hogy adósegély-nyugtáikat aláírás és hivatalos bélyegzővel történt ellátás után ne egyházkerületi gazdasági hivatalunkhoz, hanem összegyűjtés és együttes elintézés céljából közvetve az egyházmegyei pénztárnok urakhoz méltóztassanak beküldeni, mivel az egyházkerületi közgyűlés 1925. évi 486—8. számú határozatában foglalt rendelkezés értelmében a segélyösszegek folyósítása és elszámolása is az egyházmegyei pénztárak útján fog eszközöltetni.

Debrecen, 1930. évi február hó 7-én.

Varga Pál,
egyházkerületi számvevő,
a gazdasági hivatal vezetője.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől
286—1930.

Pályázati hirdetés.

A középszabolcsi református egyházmegyébe kebelezett nyirbogáti egyház lelkipásztori állására pályázatot hirdetek.

Javadalom: 1. Természetbeni lakás melléképületekkel s kerttel.

2. 38 kat. hold és 163 □-öl szántó föld fordu-

lóban használva, melynek ártéri, községi és állami adóját az egyház fizeti, azonban adómentesség esetén az erre alapítható igény kizárásával.

3. Az egyház magtárából 13, azaz tizenhárom q búza.

4. Az egyház magtárából 67, azaz hatvanhét q rozs.

5. Az egyház pénztárából évnegyedes utólagos részletekben készpénz 248 korona.

6. Stóla az egyházkerület megállapítása szerint.

7. Kongrua 597.34 korona.

Megváltandó beruházás 400 pengő.

Pályázati határidő: 1930 március hó 2., déli 12 óra.

Az állás 1930. évi július 1-én foglalandó el.

Az E. T.-ek rendelkezései szerint felszerelt pályázatok Porzolt István espereshez, Ujfehértóra küldendők.

Debrecen, 1930 január 29.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A Debreceni Protestáns Lap november hó 29-iki számában megjelent pályázat a nyirábrányi református előkönyörgő-tanítói állásra folyó évi február 23-ikáig meghosszabbíttatik, megújíttatik.

Pályázat.

a beregdaróci református egyházközség kántortanítói állására.

Javadalom: jó lakás mellékhelyiségekkel, nagy kerttel, 16 kat. hold 820 □-öl föld egy tagban, három marhalegeltetési jog, 2 kat. hold erdő állami üzemterv szerinti használata, 30 (harminc) mázsa 70 kg. búza, állami fizeték-kiegészítés és stóla.

Kötelessége: I—VI. oszt. vegyes iskola, ismétlősök oktatása, énekkar, ifjúsági egyesület vezetése, lelkész helyettesítése, belmissziói munkában segédkezés, egyházi jegyzőkönyvek vezetése. Szabályszerűen felszerelt kérvények jelen hirdetmény megjelenésétől számított 15 nap alatt Református lelkészi hivatalhoz, Beregdaróc (Bereg m.) küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. Megválasztott 59 (ötvenkilenc) pengő beruházást tartozik megtéríteni.

Iskolaszék.

A szerkesztésért és kladásért felelős a laptulajdonos:

Dr. KUN BÉLA.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,

zslr-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15—48.

Hazánk legrégebb és legnagyobb
harangöntődjéje

ALAPÍTVÁ 1816-BAN.

SELTENHOFER FRIGYES FIAI

m. kir. udvari szállítók

SOPRON.

Harangokat

öntenek a legfinomabb harang-
öntőzetből minden hangnemben
és legszebb kivitelben.

Legmagasabb bel- és külföldi kitüntetések bizonyít-
ják harangjaink kiváló minőségét.

1900. évi párizsi világkiállításon nagy aranyérem stb.,
stb., majd legújabban a soproni, ceildömölki,
székesfehérvári, kapuvári, szombathelyi és
kaposvári országos kiállításon nagy arany-
éremmel kitüntetve.

Szállítunk előnyös fizetési feltételek mellett,
az egyházak teljes megegyezésére.

Költségvetések és kiszállások ingyen és díjmentesen.
Összes szállított gyártmányainkról elismerőleveleket tudunk felmutatni.

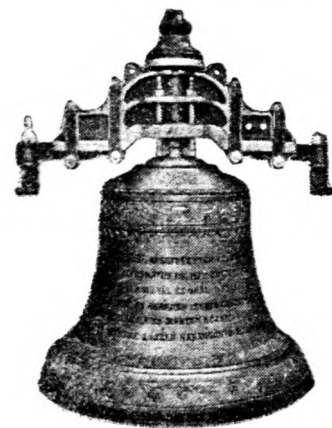

Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntődjéje, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-ÚT 77. SZ.

A törökszentmiklósi
református egyház részére
készült 1770 kgr.-mos harang.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

Az 1900. évi párizsi világ-
kiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari
kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézmű-
ipari tárlaton kormánydísz-
oklevéllel, 1927. és 1928. évi
budapesti, székesfehérvári,
szentesi és szombathelyi
kiállításokon nagy arany-
éremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen
szolgál.

Előnyös fizetési feltételek.
Számos egyházi elismerőlevél

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1930—322.

Rendeljen az alanti művekből,
mert négy nap alatt megkapja.

Adorján A.: Egy haditudósító feljegyzései (238)	—40
Adorján Gy.: Az olasz-magyar barátsági szerződés (118)	1.—
Ajtay G.: A nemzetközi viszályok békés elintézésének lehetősége (75)	4.—
Alföldi A.: Magyarország és a nagyobb gazdasági területek (3)	10.—
Ágva-Papp, Gotti—Móizer: Hadseregünk el- látása az 1914—18-as világháborúban (133) 3 kötet. I. kötet: Események a balkáni had- színtéren	24.—
II., III. kötet	12.—
Az állandó hadseregnek a magyar szent korona országaiából kiegészített csapatai (1618— 1918) (113)	s. a.
Andrássy: Diplomácia és világháború (37)	5.60
— Háború és a béke (70)	1.—
— Kinek a bűne a háború (70)	1.—
— A világháború előzményei I. (70)	4.50
— U. a. II. (70)	8.—
— A világháború problémái (7)	4.—
— U. a. kötet	6.—
Andrássy Gyuláné grófné—Borovicsény Ala- dárné: A királyné kíséretében (6)	—40
— famentes páron	—50
— számozott példány a szerzők aláírásával ellátva	1.80
Apponyi A.: Emlékirataim III. jubiláris dísz- kiadás (1)	14.—
— U. a. főrök.	20.—
Apponyi—Berzeviczy—Eötvösy stb.: Igazsá- got Magyarországnak (261) kötet	36.—
Arky Á.: Ruszinszko küzdelme az autono- miáért (1918—1927.) (10)	1.40
Arnaldi: Vörösök és fehérek (7)	1.10
Balányi Gy.: A Balkánprobléma fejlődése (70) kötet	3.50
— Világpolitika (41) (86)	4.—
Balassa I.: A magyar király tragédiája. IV. Ká- roly (14)	7.—
Balassa J.: Magyar békefeltételek (32)	—60
Balázs A.: Adatok az erdélyi kisebbségek is- kolavédelmi küzdelemhez 1919—1929. (10)	8.—
Balogh A.: A kisebbségek nemzetközi védelme (10)	8.—
Balog: A német pénzromlás oknyomozó törté- nete (75)	6.—
Balta B.: Kiesoda és mit akar Lord Rother- mere (64)	—40
Barabás B.: Magyar hadifoglyok élete orosz és olasz földön (66)	2.—
Barankay I.: A magyar integritás művelődés- politikája (81)	3.—
Barkóczy-Klopsch: A Mackensen-hadsereg át- vonulása Magyarországon, az összeomlás után (83)	1.60
Baschdaroff G.: A macedonkérdés (16)	1.60
Békerevizsiós évkönyv 1929 (270)	3.—
Benes Z.: A munka alkotmánya Olaszország- ban (9)	3.—

Debrecen sz. kir. város és a
Tiszántúli Református Egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
papir- és írószekerkereskedésében

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.
Telefonszám 270.